

Parshas Kedoshim

by Rav Mordechai Frankel

With great sadness, we are all aware that the *Gaon HaTzaddik* the *Novominsker Rebbe zt"l* was recently *niftar*. Unfortunately, due to the Coronavirus, we were unable to be *melaveh* him and be *maspid* him as we would have wanted to at his *levaya*. This was exacerbated by the fact that he died shortly before *Pesach*, and people were busy preparing for *Pesach* while dealing with the effects of Covid. *Chazal* (*Yevamos* 78b) tell us that *Klal Yisroel* were punished at the time of *Dovid Hamelech* because they were not *maspid* (did not eulogize) *Shaul Hamelech* as they should have. *Chas Ve'sholom*, there is the concern that the *Novominkser Rebbe* was not *nisped ke'halacha*. Although I am not worthy of being *maspid* him, I would like to share one thought. Let me begin with this week's *parsha*, and then return to this topic.

The *parsha* begins with the words אֶלְקִיכֶם תִּהְיוּ קְדוֹשִׁים – You shall be holy, for I, *Hashem Elokim*, am holy. *Rashi* explains holiness as meaning "הוּו פְרוּשִׁים מִן הָעֲרִיּוֹת וּמִן הָעֲבִירָה" – "be separated from immorality and sin". *Rashi* seems to equate holiness with separation from sin. However, *Chazal* in *Toras Kohanim* imply that these are two distinct things. They explain that in this *possuk Hashem* is teaching us

"כִּשֶׁם שֶׁאֲנִי קְדוֹשׁ כֵּן אַתֶּם חַיִּים קְדוֹשִׁים, כִּשֶׁם שֶׁאֲנִי פְרוּשׁ כֵּן אַתֶּם חַיִּים פְרוּשִׁים"

meaning "just as I am holy (*kodosh*) so shall you be holy, just as I am separated (*porush*) so shall you be separated". If holiness and separation are one and the same, then *Chazal* would be repeating themselves. However, if these are two different traits then what is the distinction between them?

*Rav Wolbe*¹ offers an explanation of this *Chazal*. He explains that a person is meant to separate himself from activities which will have a negative effect on him and involve himself in holy activities which will have a positive effect on him. *Perishus* means separating oneself from the negative effects of the world of *gashmiyus* and *tumah*, whereas holiness means actively entering the world of *ruchniyus* and *kedusha*.

Rav Wolbe quotes the words of the *Ramban* at the beginning of the *parsha*, in which he discusses the trait of *kedusha*. The *Ramban* writes that a person could keep all the *mitzvos* in the *Torah* and still be a glutton and a drunkard while consuming *kosher* wine and food. Similarly, although this person would not sin and would refrain from *zenus*, he may still act indecently with his own wife. He could still be someone that the *Ramban* calls a "*novol bireshus haTorah*", a crude and vulgar person. Therefore, after the *Torah* lists all the specific *mitzvos*, it adds a general rule that a person should separate himself from all kinds of bad activities. The *Ramban* adds that we find a similar structure elsewhere in *Chumash*, where the *Torah* lists specific *mitzvos* and then provides a general rule. After the *Torah* mentions specific *mitzvos* regarding monetary matters, it states (*Devorim* 6,18) וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב, you should do that which is proper and good. The *Torah* is adding a general principle that a person should be ethical and upstanding.²

It is impossible for the *Torah* to provide guidance for every situation that may arise. A person has to extrapolate from the words of the *Torah* and *Chazal* in order to determine how *Hashem* wants him to act in any given situation. For this reason, the *Torah* states a general principle that a person should always act in a manner which is *kodosh*.³

It is said⁴ that when politicians asked the *Chazon Ish* where it states in *halacha* that women cannot be part of *sherut le'umi* (national service), the *Chazon Ish* responded that it is in the fifth section of *Shulchan Aruch*. There are four sections of *Shulchan Aruch* that are written down, but there is also a fifth section which a person has to figure out for himself.⁵

The *Ramban* offers one final thought on the *possuk* mentioned above, “You shall be holy, for I, *Hashem Elokim*, am holy”. The *Ramban* explains this to mean that by being holy a person will have *deveikus* with *Hashem* who is also holy. We can deduce from these words of the *Ramban* that when a person separates himself from crudity and indecency and other *taavos* of *olam hazeh*, he is then able to enter a world of *kedusha* and *deveikus* with *Hashem*. As *Rav Wolbe* said, separating oneself from the negative effects of the world of *tumah* allows a person to actively enter the positive world of *kedusha*, and someone who lives in the world of *kedusha* will be able to ascertain how *Hashem* wants him to act at all times.

As *Rav Wolbe* puts it in his description of *kedusha*,
"היא התעוררותו העצמית של האדם שהוא עומד מעצמו על עולמו הפנימי, וגודר לו גדריו. הוא רואה נכוחה כיצד להתנהג גם בדברים שאין בהם הלכה מפורשת".

“It is the self-awakening of the person, that he comes to a realization by himself of his internal world and establishes his own boundaries. He knows accurately how to act also in matters that do not have explicit rules of conduct”.

A similar explanation of the *Ramban* is given by *Rav Aryeh Zev Gurvitz zt”l*, the *Rosh Yeshiva* of *Gateshead Yeshiva*, in his *sefer Mevo Shearim*⁶. He also explains that the *Ramban* is teaching us that the goal of all the *mitzvos* is to become *kodosh* and have *deveikus* with *Hashem*. A person who is a *novol bireshus haTorah* may well be keeping all the *mitzvos* of the *Torah*, but he is missing the point and does not appreciate the ultimate goal of the *Torah*. *Rav Gurvitz* quotes *Reb Yisroel Salanter* as having said that at the end of the *Torah*, after the final words *le’inei kol Yisroel*, a person has to add one more thing. *Reb Yisroel* explained what this was in the vernacular of the country that he was living in at time with the words “na boog durna”. I am not sure what language *Reb Yisroel Salanter* was speaking at the time, but thankfully *Rav Gurvitz* translates these words for us. In his words, *Reb Yisroel* is saying

"אל תהא שוטה ותבין מה הדבר שצריך לצאת ממעשה המצוות" - "Don't be foolish, and understand what the intended result of doing *mitzvos* is”.

The intended result is that a person should enter the world of *kedusha* and *deveikus*. However, reaching that *madreiga* is a long journey. As we know, the *Mesillas Yesharim* arranges his whole *sefer* based on the ladder of *madreigos* that *Chazal* gave us, with *kedusha* being at the top of the ladder surpassed only by *ruach hakodesh* and *techiyas hameisim*.⁷ The *Mesillas Yesharim* defines the *madreiga* of *kedusha* as follows:

"הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלקיו עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך".
“*Kedusha* means that one has such attachment to *Hashem* that whatever he does cannot separate him or move him away from ‘Him who is blessed’ [*Hashem*]”. Such a person has entered into a different realm, because he is living in a world of constant *deveikus* with *Hashem*.

Regarding *Dovid HaMelech*, the *possuk* says “*vaHashem imo*”, “and *Hashem* was with him”. *Chazal* tell us that this connotes that “*halacha kemoso bechol mokom*”, the *halacha* follows *Dovid HaMelech* in every situation. It seems that the explanation of this *drasha* is as follows. A person who reaches the *madreiga* of *kedusha* such that he has constant *deveikus* to *Hashem* understands not only that which is explicit in the *Torah* but also the intent and goal of the *Torah*. As *Rav Wolbe* said, this person knows how to act even in matters that do not have explicit rules of conduct. He knows not only the four sections of *Shulchan Aruch* but also the fifth *chelek*, how to *pasken* regarding issues which are not clearly defined by *halacha*. This is what *Chazal* meant when that said that the *halacha* follows *Dovid HaMelech* in every situation, that everything that *Dovid HaMelech* said was *Torah*.

This ability is what we call 'daas Torah'. A person whose leadership, advice, decisions and actions embodied the intent of the Torah. The Gaon and Tzaddik the Novominsker Rebbe was the nassi of the Moetzes Gedolei HaTorah, which means that he was the nassi of daas Torah in America. He was the leader of the klal, all difficult and complex issues came to him, and he ruled on these issues with his daas Torah. This ability stemmed from the madreiga of kedusha that he had, and through that he was zocheh that Hashem imo and halacha kemoso. We should all work on our middah of kedusha in order to make up for this great loss, and may the zechus of this tzaddik assist us.⁸

1. עלי שור ח"א עמ' רמ

2. הרמב"ן הביא עוד דוגמא לזה, שהתורה אסרה ל"ט מלאכות ואח"כ כתב (ויקרא כג, כד) יהיה לכם שבתון, והוא ציווי כללי ששבת ויו"ט צריכים להיות ימי מנוחה ושבתה ולא ימי עמל ויגיעה.

3. בתוך דבריו כתב הרמב"ן ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו". והעיר ר' שעוועל במהדורתו של הרמב"ן שלא מצא מאמר כזה בחז"ל על ר' חייא. והביא עוד שהרמב"ם בהלכות דעות (פ"ב הל' ד) כתב "אמרו על רב תלמיד רבינו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו", וגם בפירושו לאבות (פ"א מי"ז) כתב הרמב"ם "ונאמר על רב תלמידו של ר' חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו". והמסורת הש"ס שם כתב שלא מצא זה. הרי שהרמב"ם כתב כן על רב והרמב"ן כתב כן על ר' חייא תלמידו, ושניהם לא נמצאו בחז"ל לפנינו.

אמנם בתשובות הגאונים הנקראים שו"ת שערי תשובה (סי' קעח) הובא עשרה מילי דחסידותא שהיה נוהג בהם רב, ואף שלא נמצא זה בחז"ל לפנינו ע"כ היה להגאונים מימרא או קבלה שכן נהג רב. ופירט שם ט' מילי דחסידותא, והעשירית נשמט. והאדמו"ר ר' גרשון חנוך העניך מראדזין (שמפורסם השתדלותו להמציא את התכלת) כתב פירוש על תשובה זו הנקרא "עשר מלין דחסידותא" (נדפס בסוף פירושו ל"ארחות חיים" צוואות התנא רבי אליעזר הגדול). והוא הוסיף (בעמ' 10) ע"פ הרמב"ם הנ"ל שהמידה הנשמט הוא שלא שח שיחה בטלה מימיו (ועיי"ש שהאריך בזה).

ויש שכתבו (הגהות על השל"ה מהדור מכוון יד רמה' ח"א עמ' רא) ע"פ דברי הרמב"ם להגיה את דברי הרמב"ן, שבמקום "רבי חייא" צ"ל "רב תלמידו של רבי חייא". אמנם קשה לומר כן, שמצינו לראשונים וגדולי האחרונים שהעתיקו את דברי הרמב"ן כפי שהם לפנינו, עי' ר' בדרשות מהר"י אבן שעויב פ' קדושים (ח"ב עמ' רסח) ובמושב זקנים ובמנורת המאור (פ"א נר ב' כלל ו' ח"ב פ"א) ובראשית חכמה (שער הקדושה פ"א ס"ק נד) ובשל"ה הקדוש (עשרה מאמרות מאמר שביעי אות ר).

4. פאר הדור ח"ה עמ' צא

5. אמנם מצינו שהחזון איש אמר תירוץ אחר לזה בפגישתו עם בן גוריון. בקונטרס שערי אי"ש הנדפס בראש ספר שערי אהרן על שו"ע (עמ' מג) כתוב בזה"ל, "בן גוריון אמר דבשרות לאומי לבנות איננו רואה שום פסול היות שזה רק ענין אזרחי... ועל זה השיב מרן זלה"ה שפעם אחת בא אליו איש אחד והתלונן על כאב בגרון, ושלח אותו לרופא, והרופא אמר שאיננו רואה שום דבר. והיות שהכאב לא עבר שלח אותו לפרופסור גדול, וגם הוא לא ראה שום דבר. אחרי ששה חדשים התברר שלאיש הזה היה גידול בגרון. למדנו מזה, שאפילו אם הרופא הכי גדול איננו רואה שום דבר, אבל מכיון שזה כואב, הרי בהכרח שיש כאן מחלה. כן בענינינו, אם תראה צבור גדול שזה באמת כואב לו, דע שזוהי מחלה רצינית, למרות שאתה לא רואה בשה שום פגם". ובעל השערי אהרן חזור והדפיס זה בספרו שערי אהרן – קובץ קונטרסים חשובים (עמ' לא).

6. ספר מבוא שערים עמ' יח, "מאמר קדושים תהיו – פרושים תהיו"

7. כ"ה גרסת המסילת ישרים, ועי' בע"ז דף כ ע"ב במסורת הש"ס.

8. כתב ר' וולבה (עלי שור ח"א עמ' רל) עוד, שמצינו אנשים כמו דואג ואחיתופל שלמדו תורה וקיימו מצות ומ"מ היו רשעים. ועל כרחך שאף לאחר לימוד תורה וקיום מצות יש עוד דבר אחר הנצרך להיות צדיק כדי לא להכשל כדואג ואחיתופל. וחז"ל בעצמם כתבו כן בביאור הפסוק 'כי נר מצוה ותורה אור', ואמרו (סוטה דף כא ע"א) "משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן הלסטין ואינו יודע

באיזה דרך מהלך, נזדמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ועדיין מתירא מחיה רעה ומן הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, כיון שעלה עמוד השחר ניצל מחיה רעה ומן הליסטין ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך, הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם". הרי שהמצות הם נר והתורה הוא אור אבל עוד נצרך לדבר אחר, ובמשל הגמ' הוא הפרשת דרכים.

והגמ' שם מהקשה "מאי פרשת דרכים" ומביא כמה ביאורים. לפי שיטה אחת זה "תלמיד חכם ויראת חטא", ולפי שיטה אחרת זה "תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא". ולכאורה צריך ביאור מהו המדרגה המיוחדת של הסקת שמעתתא אליבא דהלכתא. אלא שמצינו שחז"ל אמרו (סנהדרין דף קו ע"ב) על דואג ואחיתפול "דלא הוה סלקא להו שמעתתא אליבא דהלכתא דכתיב (תהלים כה, יד) סוד ה' ליראיו". הרי שהסקת שמעתתא אליבא דהלכתא הוא פרי היראה, וא"כ שני הביאורים של הפרשת דרכים משלימים זה את זה, שתלמיד חכם צריך להיות ירא שמים ועי"ז יזכה להסיק שמעתתא אליבא דהלכתא. כן ביאר ר' וולבה (ויש עוד שיטה שלישית בגמ' מהו הפרשת דרכים ועי"ש בעלי שור מש"כ בזה).

וע"פ מה שכתבנו למעלה יש לפרש עוד, שלפי הסולם של המסילת ישרים "יראת חטא מביאה לידי קדושה", ויראת חטא הוא דבר שלילי שהאדם ירא שלא לחטוא והקדושה הוא דבר חיובי לעלות לעולם של קדושה, וכמו שכתבנו בביאור דברי הרמב"ן. ולכן מובן שפיר איך ע"י יראת חטא זוכה האדם להסיק שמעתתא אליבא דהלכתא, והלכה כמותו בכל מקום, מפני שהוא חי בעולם של קדושה וה' עמו, וכמו שביארנו.